

Conrad Friedrich Ernst Bierling

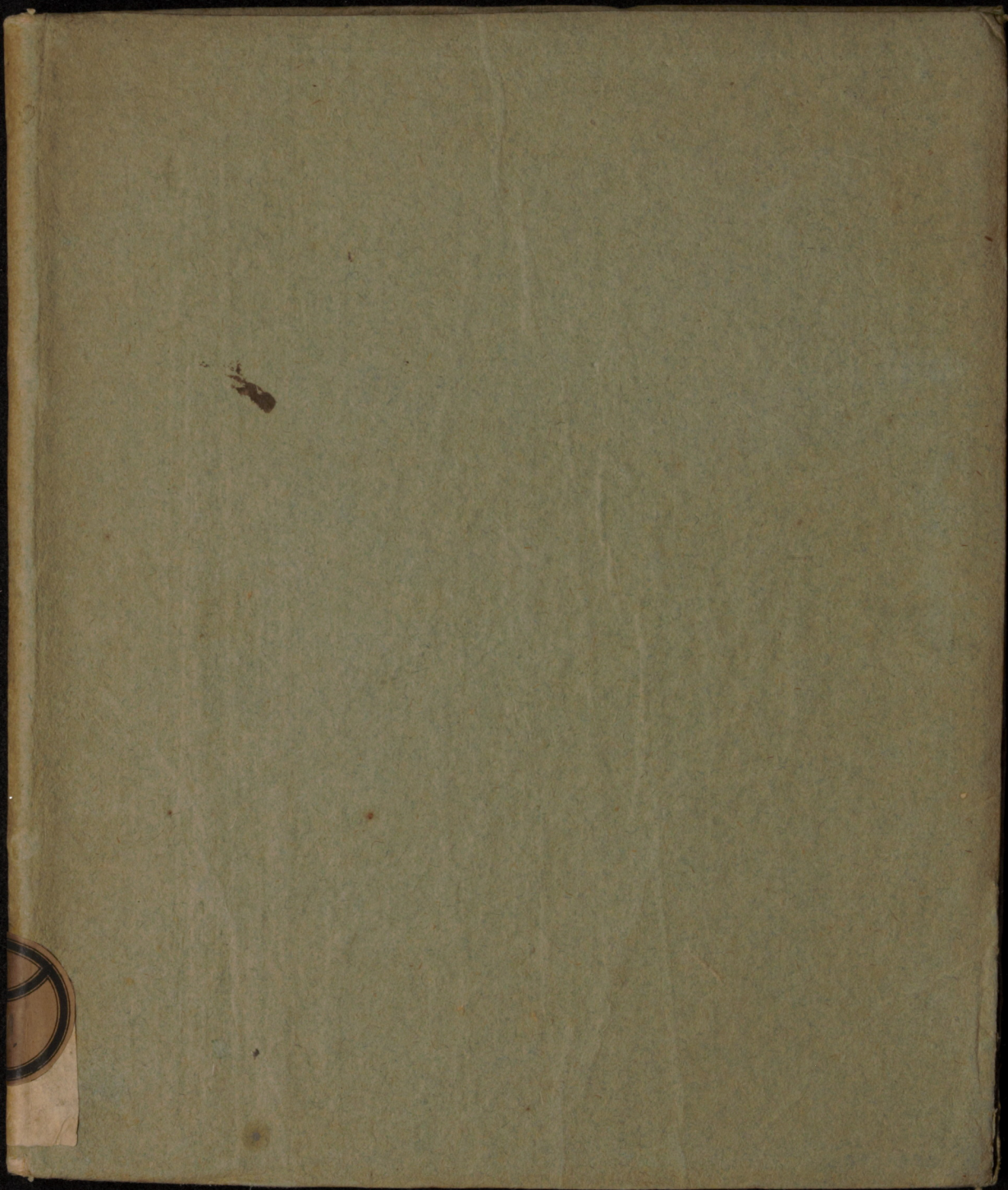
**D. Conr. Frid. Ern. Bierling Sanctae Theologiae Prof. Ord. Commentatio De Varia
Academiae Ernestinae Fama : Pvblicis Et Privatis Recitationibvs Nec Non
Dissertationibvs Pvblice Institvendis Praemissa**

Rinteln: Typis loh. Godof. Enax, 1751

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1767969244>

Druck Freier Zugang

M. L.

25. 8.

Mc- 1080. 1-2
H

XXIII. XI. 30.

2.
D. CONR. FRID. ERN. BIERLING

SANCTAE THEOLOGIAE PROF. ORD.

COMMENTATIO

DE

VARIA

ACADEMIAE ERNESTINAE

J. Rintelensis

FAMA

PUBLICIS ET PRIVATIS

RECITATIONIBVS

NEC NON

DISSERTATIONIBVS

PUBLICE INSTITVENDIS

PRAEMISSA.

RINTELII P. P. D. II. MAII

A. R. S. c18ccli.

TYPIS IOH. GODOF. ENAX A. T.

PERILLVSTRI AC GENEROSISSIMO DOMINO
DOMINO
FRIDERICO GVILIELMO
DE LEYSER

AVGVSTISSIMI MAGNAE BRITANNIAE REGIS AC
POTENTISSIMI ELECTORIS BRVNSVICO-LVNE-
BVRGENSIS IN SVPREMO APPELLATIO-
NVM IVDICIO QVOD CELLIS FLORET
CONSILIARIO SPLENDIDISSIMO
VIRO DE REPVBICA IMMORTALITER MERENTI
MAECENATI PATRONO AC CONSANGVINEO
PERPETVAM FELICITATEM
APPRECATVR

ATQVE

HANC COMMENTATIONEM

ACADEMIAE ERNESTINAE QVONDAM PER INTE-
GRVM ANNVN IN AEDIBVS BEATI PARENTIS MEI COM-
MORANTI CIVI EXOPTATISSIMO ET AD EGREGIA
QVAEVIS IAM TVM ADSPIRANTI

IN SVMMAE PIETATIS ATQVE RELIGIONIS
MONIMENTVM

DAT DICAT CONSECRAT

TANTI NOMINIS ET TOTIVS ILLVSTRIS
LEYSERIANAE GENTIS

DEMISSISSIMVS CVLTOR

D. CONR. FRID. ERN. BIERLING.

Quemadmodum vnusquisque mortalium, etiamfi integer vitae scelerisque purus fit, iniquis aliorum hominum censuris obnoxius est; ita praecipue societates literariae, quas academias vocare solemus, ita comparatae sunt, vt peruersi iudices suae mentiendi libidini omnia fere indulgeant, vt quacunq[ue] demum ratione labem quandam iis adspargant, lucique clarissimae caliginem obfundant. Expertae id sunt, quotquot fere celebrantur scholae illustriores (a), experta autem cumprimis est, ipsa haec RINTELENSIS academia. Incredibile dictu[m] est, quantos labores et molestias GLO-RIOSISSIMVS FVNDATOR ERNESTVS in academia euehenda deuorauerit, quamuis enim apud RVDOLPHVM et MATTHIAM inuictissimos Imperatores, in petendis priuilegiis academicis nullam intermiserit diligentiam, impetrare tamen illa non potuit. Tandem vero ille aeternus opifex, qui res quoque penitus desperatas, virtutis suae magnitudine consummare potest, FERDINANDO II. Imper. eam dedit mentem, vt eiusmodi concederet priuilegia. quae nec auctoritate, nec qualitate, nec quantitate, vllis in Europa Vniuersitatibus cedunt (b). Facile antiquus ille serpens perspicuens, quantum tenebrarum regno noua haec academia allatura esset damnum, omnem in eam

A 2

furo-

(a) Ill. GE. GVIL. KIRCHMAIER conscripsit prog. physico-medicum de salubritate aeris Witteberg. Adhaeret disquis. hist. de D. Lutheri oris et vultus habitu heroico, vbi p. 262. et 263. verba ita sonant: *Vulgare ac tritum sermone germanico increbuit prouerbi-um, incondito quodam rythmo comprehensum, singulare prorsus fortunae munus esse, si quis ciuium Academicorum sano discedat corpore Witteberga. Dici non potest, quantum detrimenti attulerit reip. literatae vanissimum hoc ac detestabile opinionis commentum, quod, quae per manus traditum animosque hominum, vel prudentissimorum, per- vagatum, etiam nunc altas agit radices, vt, vix labefactari posse, videatur.*

(b) Priuilegia Vicarii et Caesarea adiecit b. D. HENR. ERN. KESTNER scripto satis noto, quod prodiit sub tit. *Rinteliu[m] crescens et*
1703. 4.

furorē coniecit, et ad eam labefactandam nihil fecit reliqui. Horret animus et penitus exstupescit, et periculorum quae in bello tricennali academiae nostrae incumbēbant magnitudinem, et tumultus istos, certamina, strepitus quibus concussa fuit ecclesia purior, cogitans (bb). Sed laetiora successerunt tempora, quae placata Numinis ira, sedata tempestate, et mitigatis fortunae aduersantis fluctibus, almam atque tot gemitibus et suspiriis exoptatam pacem, vniuersae patriae et nostrae quoque academiae reddiderunt. Et sane diuina indulgentia plane incomparabilis satis deprædicari haud potest, quod per integrum et quod

decrescens p. 22. seq. Priuilegia autem Fundatoris siue den Stiftungs Brief der Universität Rinteln exhibent die Marburgischen Beyträge zur Gelehrsamkeit, part. III. p. 228. seqq.

(bb) Vid. S. R. D. DOLLE Fautoris amantissimi *Bibliothec. hist. Schaumb. part. II. p. 111. seqq.* LIBORIVS HAREMANNVS, reuerendus quondam huius Eccl. Pastor edidit a. 1625. Ehrens-Gedächtnißpredigt in qua concione multa notatu digna occurrunt. Unser Schulschifflein beginnet zu sincken, ja es hängt an einen seidenen Faden, wie neulich ein fürnehmer Mann zu mir sagte, welcher leicht zureissen könnte, wosern ihm nicht Hülfe geschehe, das heisset recht und kan auf dieser hohen Schule gezogen werden was David sagt, Psalm 42. Abyssus abyssum inuocat. Obiit Haremannus a. 1658. aet. 89. et ministerii 59. quod rarissime contingentibus accensendum. vid. adm. reu. eccl. nostrae Pastoris quondam Sen. Dom. BERNH. HENR. SCHROETERI Confessionarii et Fautoris mei dum viueret honorat. Rintelsche Jubel-Woche p. 52. Egregius ac verus vates fuit REIFENBERGIUS, ita enim alloquitur ERNESTVM excellenti animi Principem: Confide princeps illustrissime, de academiae Tuae aeternitate et celebritate, quam viris doctissimis regendam et exornandam commisisti. Vid. *Orationes p. 117.* Et postea p. 259. sequens trophaeum Musae ERNESTO erigunt: QVICQVID GRATIAE MAIORIS INGENIIS VNDECVNQVE ACCESSIT, ILLVD AETAS SVA EI DEBET, POSTERA ETIAM SI QVA FUTVRA DEBITVRA EST.

quod excurrit saeculum hoc ingenti beneficio et hac felicitate insigni vfi sumus (c). Sed ad alia progrediendum mihi est, diuersis enim aliorum iudiciis, et quidem valde intempestiuis, semper obnoxia fuit Ernestina nostra. Vix gloriosissimae memoriae Fundator ERNESTVS vitam cum morte commutauerat, quum D. IOS. STEGMANNVS d. xxx Mart. a. clō lō c XXII frequentia scriberet ad BALTH. MEISNERVM Theol. Witteberg. celeb. *Academiam quod attinet est, illa quidem fudes in oculis plerisque harum terrarum magnatibus et Equitibus, quos penes si stetisset, plane abolitam academiam voluissent, sed per pios Consiliarios, nonnullos animi Comitum sic dispositi sunt denuo, vt eidem optime velint, et non tantum secundum tenorem Foundationis laudatissimae et liberalissimae eandem conseruare, sed iam omnibus modis augere et illustrare vna cum vidua Illustrissimi stipulati atque polliciti sint, vt ita a theonino dente haecenus tuta sit.* Ex hisce verbis patet, ab ipsis incunabulis sinistro hoc fato agitatam fuisse Ernestinam nostram, vt recte agendo, non optime semper audiret apud maleuolos. Quaedam igitur proferre constitui, de VARIA ACADEMIAE ERNESTINAE FAMA, (d) et vel in academiam pietas, non exiguum, vti spero Lectorum beneuolentiam, mihi conciliabit.

§. I.

Obiicitur: *In Ernestina non omnia recte accurateque addisci posse.*

Illi qui academiae nostrae male cupiunt, primo fere loco semper obiiciunt, et ad nauseam vsque vrgent, multa hic negligiorum, quae sciri debent a litterato iuvene, qui in spem patriae succ-

(c) Quum a. clō lō cc XLIX. d. xvii, Iulii magistratu abirem, eapropter locutus sum de *diuina prouidentia circa academiam Ernestinam.*

(d) Edidit s. v. d. 10. FRANC. BVDDEVS orationem de *varia academiae Ienensis fama* et quidem a. 1723. in 8. Eius exemplo commotus quum iterum d. xxi Aug. a. clō lō cc XLVIII. Magistratum academicum adirem, orat. recitaui de *varia academiae Ernestinae fama*, et praecipua illius momenta nunc publice exhibeo.

succrescit. Absit vero a me, vt ambitiosius quidquam scribam, iactantiusque de hoc nostro Lyceo, quod alias academias, illas doctrinae sublimioris almas sedes et magistras, iure laedere possit. Quum nulla facile sit, in tanta earum multitudine, qua respublica litteraria ornata est, in qua non proficere possit, qui debitam in excolendis scientiis diligentiam adhibet. Addo et hoc, esse inter illas, quae splendidissime conditae, magnificentia auspiciorum, et fiducia omnium ac futuri spe, saeculo blandiuntur, ad elegantiam omnem nitoremque insigniter adornatae. Sicut his felicitates istas et oblectamenta haud inuidemus; ita vere non minus quam intrepide de hac Ernestina nostra dicere possumus, seposita tantisper verecundia, quae de se suisque rebus loqui vetat, nullam esse bonae eruditionis partem, quae alibi tradatur, et hic disci non possit. DEVS T. O. M. semper nobis concessit viros qui sacrae doctrinae veritatem puram illibatamque propugnarunt, idque ea ratione, vt moderationis, quae divinae voluntatis interpretes decet, non fuerint immemores (e). Legum, omnisque iuris priuati et publici, diuini et humani, Medicaeque itidem artis si placeat notitia, viros harum rerum peritissimos, nec doctrina modo et ingenio praestantes, sed vsu ipso rerum excitatos et subactos conspiciet, quos si duces ac magistros elegerit, a recto non aberabit tramite. Philosophiae denique atque linguarum, Matheseos, historiarum itidem, ac earum quae ab humanitate et elegantia nomen retulerunt, literarum si quis delectetur amoenitate, adeo non quod desideret, aut frustra quaerat, habebit, vt vberimos contra fontes, qui animum exfiant, sit deprehensurus. Ostendatur igitur vel vlla eruditionis pars, quae in academia nostra conticescat, aut disci nequeat: quae non vel publice vel priuatim hic doceatur, et vt par est, officiique ratio postulat, maxima fide et accuratione. Quibus aliter videtur, vel rem non satis intelligunt, nec intelligere volunt, vel hominibus liuidis maleuolisque obrectationibus aures prae-

(e) Horum omnium vitas propediem publicabit S. R. Dom.
D. CAR. ANT. DOLLE.

praebent, vel quae maiori forte cum sumtu alibi hauriuntur, maioris etiam faciunt, aut nescio quae arcana eruditionis esse putant, quae nemo alius facile intelligat. Sed optimarum rerum satietas et fastidium homines nonnunquam capit, ut quae domi sunt vilipendant, praeferantque peregrina, quae e longinquo maiora et ampliora, quam reuera sunt iis videntur esse, quaeque alibi exponuntur merces litterarias, licet easdem, forte etiam viliores, longe pluris faciant, modo qui has venales offert, mirifice illas ipse commendet, ceterasque despiciat. At vero in nostro litterarum domicilio, ac bonae mentis sacrario, omnia illa adfatim addisci possunt, quibus ad maioris fortunae cultum, flos patriae, iuuentus indiget, et ad solidam, vitaeque vñibus aptam eruditionem perducitur; ut non opus sit alibi fastidiosè quaerere, quae in academia patria abunde suppetunt.

§. II.

Obiicitur: *Exiguum adesse studiosorum numerum.*

Alii magno cum boatu clamitant: Desolatae academiae faciem (f) adesse in Ernestina, exiguumque numerum studiosorum, heic existere. Equidem multitudine ciuium, cur enim diffiteamur, multae aliae nos vincunt doctrinarum sedes. Sed multi

(f) Typis impressae sunt D. NATHANAEL FALCKEN *Gottgeheiligte Früh- und Vesper-Stunden oder Miscellan-Predigten*, Stettin a. 1697. In biographia viri beati annexa sequentia occurrunt p. 767. Er hat seinen Rückweg aus Holland anfangs in Westphalen genommen, und ist nach Rinteln gereiset, woselbst er zwar *desolatae academiae faciem* angetroffen, doch aber nicht wenig Vergnügen über der fürtrefflichen erudition des stattlichen Theologi und philosophi Hn. D. KAHLERI empfunden. CONR. SAM. SCHVRTZFLEISCHII *germania princeps* prodit Franc. et Lips. a. 1745. ex recensione CHRISTOPH. FRID. AYRMANNI. In hoc libro p. 282. sequentia occurrunt verba: Was Sie zu Rinteln in einem Tag fortificiren, das fällt den andern wieder ein, wegen der Beser. Es gehöret zu Hessen-Cassel, und ist auch eine Vniversitaet da, dar auf etwa 30 Studenten sind. Schurtzfleischium fuisse virum ad-

multi tamen ex credulitate vana rumorem augent, vel ex libidine mentiendi fidem ac pudorem amittunt. Si ad vnum omnes, qui hic litterarum caussa commorantur, proficiunt ad cultum Numinis, ad sua pariter et aliorum commoda, habemus cur patriae cur nobismet ipsis abunde gratulemur. Non quam multos, sed quam bonos et ad modestiam probitatemque compositos habeamus iuvenes, gaudio nobis est et honori. Si pauciores fuerint ciues, sed qui docti hominis officium secuti, eleganti et bene composita mente, laudibus propriis et obsequii gloria praesertim abundant, numerum aliis Lyceis longe maximum minime inuidemus. Antecellant igitur aliae academiae nos Ciuium studioforum copia, eosque undique terrarum ad se aduolare iactitent; non intercedimus. Satius est paucos et morigeros haberi Ciues, quam multos et monitori asperos. Vulgus putat, ibi omnia bene geri vbi multitudo: quod ne quidem de acie verum, quae cum hostibus sit conflictura, nisi bonitate eadem praestet. Aliquot millia Ciuium alibi numerentur, non inuidemus, modo de Lyceis istis et nostro dicere liceat, quod de Theophrasto, ob discipulorum numerum in admiratione habito, Zeno Cittieus dixit: *Chorus eius maior est, sed meus melius concinit.*

§. III.

Obiicitur: *Vrbem, academiae sedem, esse paruum nimis, nec satis ornatam.*

Sunt alii, quibus ipsa vrbs nostra displicet, parua nimis nec satis ornata, cum magnis certe splendidisque germaniae ciuitatibus minime comparanda (g). Sed si dicendum quod sentio, quod

mirandae eruditionis et ornamentum Germaniae, nemo vnquam in dubium vocabit, sed Eum tot fere falsa quot verba protulisse, in apri-co positum est. Miror b. Ayrmannum, qui in celeberrima Ludouiciana rem aliter scire poterat, talia publicasse mendacia.

(g) D. IVSTVS REIFENBERG, celebris Ictus huius academiae conscripsit orationem de *Rintelenfis oppidi amoenitate et nouae academiae celebritate*. Exstat in *Rintelio Academico*, scripto rarissimo

quod aliis minus placere videtur huc accessuris, id inter praecipuas vrbis laudes ego semper retuli, quum animi relaxandi causa huc non eatur, nec iri debeat. Ita est: qui propter delectamenta huc migrare velit, non inueniet magnopere, in quo se oblectet, atque tempus fallat. Aut doctrinis et litteris hic diligenter et vnice studendum; aut qui iuuenili aetate est, taedio Ernestinae et satietate breui adficietur. Nisi forte, quod tamen vbique facere potest, voluptatibus ac temulentiae se dare cupiat, et pergraecando, stertendo, inertique quolibet vitio dies noctesque peragere velit. Sed non eapropter parentes filios suos, carissima capita, huc mittunt, vt diffuant otio, aut in-

B

ani

heic a. 1622. impresso. Sed legitur quoque in REIFENBERGII orationibus in celeberrimis Germaniae et Belgii academiis publice habitis, quae prodierunt Amstel. 1629. apud Ianßonium p. 104. seqq. Non possum mihi temperare, quin adiciam quaedam verba. Hic *Visurgis* transuehendis mercibus non tantum facilem se praebet, verum etiam placatur nauigiis eorum, qui voluptati et venustati in flumine litant, seque offert illis, quibus ibi oberrare animi causa visum est. Quos si fluminis amplius non capiat elegantia, ecce sinum pandit *Flora*, ruris decus, ecce se exserit flos et gratia campi, ecce gremium spondet pulcherrimus ager, complexu fluminis latera vtrinque ambiens. Quid sylvas et valles amoenissima litterarum habitacula commemorem, quae hic pulcherrima cum gratia conspiciuntur? Dixeris, vicinum oppido montem, quem incolae *Laurberg* vocant, Candidatis litterarum laurum et coronas olim deuouisse. Dixeris, hos pulcherrimos recessus, hunc vernantis gratiae locum, consensu venustatis ac elegantiae, Musarum studiis fato obtigisse. Dixeris, hic veteres deliciarum et diuitiarum hortos spirare. Dixeris, hic in vnum *Nymphas* Gratiasque conuenire. Elegantissimam ciuitatis nostrae descriptionem exhibet illust. EVNCCIUS Ciceroniana, hoc est genuinae Eloquentiae parens, Fautor et Collega meus cum reuerentia nominandus, in *Exercit. Rhetoricis de stilo Latino* pag. 375. seq. Conferendus quoque S. R. Doct. DOLLE, quem Deus seruet! in *Bibliotheca hist. Schaumb. part. III. pag. 268. seqq.*

ani voluptate amoeniora temporis perdant cum sumtu. Satis annorum illis superest, satis temporis, quod iucunde hilariterque domi olim consumant. In academiis studendum rebus magis seriis, quibus ad arcem prouehantur ac culmen sapientiae praestantissimi iuuenes, donec eos, pignora salutis et publicae spei recipiat patria, instructos doctrina varia, aptosque negotiis gerendis. In secessibus et a deliciis remotioribus locis litteras et artes rectius coli, quam in quibus omnis generis delectamenta, eorumque lenocinia cumulatiùs reperiuntur, viri prudentes iam olim iudicauerunt, et iudicant hodie quoque. Ipsa illa, quae ex honestissimorum studiorum tractatione solida et sedula oritur voluptas ac dulcedo, explet satiatque egregias animas, de sacra ac ciuili re praeclare olim merituras, vt nihil amplius desiderare velint, magnopere ista aetate. Honestas interim Ciuibus suis recreationes, animique oblectationes non inuidet academia Ernestina, nec iisdem quoque destituitur.

§. IV.

Obiicitur: *Corruptam esse disciplinam, ac studiosorum viuendi rationem esse dissolutam.*

Sed grauissimum restat accusationis caput. Nihil frequentius, quam vt mores inconditi, pessimaque viuendi ratio eorum, qui litterarum sacris apud nos operantur, nobis obiiciatur. Quid frequentius, dicunt, ebrietatis vitio, vbi vino praesertim adusto tantum statuitur pretium? Ex hoc autem quid non prouenit malorum fonte! hinc discursitationes illae nocturnae, hinc clamores, hinc rixae. Atque fuisse quidem inter nostros, quibus talia iure exprobrentur, tantum abest vt inficias ire velim, vt vltro potius largiar. Maximam autem adesse differentiam inter Ernestinam nostram, qui et olim illam viderit, et hodie eam videat, necesse est vt fateatur. Iniquum porro est, omnibus tribuere, quae a paucis quibusdam perpetrantur, quos adhortationibus, admonitionibus et grauioribus quandoque in immorigeros animaduersionibus in rectam viam perducere studemus (b). Et
vbi

(b) Magnam spirant pietatem et sapienter compositae sunt

vbi est illa litterarum sedes, quae ita omnis labis omnisque maculae expers, vt non plura quoque vitiorum habeat exempla? Si qui inueniuntur, quorum mores parum comiti sunt; reperias tamen etiam, qui cultiorem vitae rationem sequuntur, modestiaeque pietatis et aliarum virtutum laudem sibi fecerunt propriam. Nihil in rebus humanis ex omni parte beatum, nihil perfectum, nihil consummatum esse, semper meminisse iuuabit. Si in aliis Lyceis helluationes, grassationes nocturnae, digladiationes et alia legibus vetita fiunt, hoc illorum flori et gloriae nihil derogat, magno numero istuc itur. Siquid horum apud nos perpetratur, quod nemo bonus vnquam probauit, nec magistratus inultum reliquit, non solum auget fama, sed etiam in odium adducitur innocens Ernestina, nec desunt, qui illam impetant, ac fugillent, acerbè magis an inepte, in dubio est (i).

Satis arbitror pro schedae praelectionibus praeuiuae scopo dictum esse; ego quantum quidem in me est, operam dabo, ne quid detrimenti per negligentiam ac incuriam meam capiat coniunctissima Auditorum concio, sed in dies potius pietatis et eruditionis

B 2

nis

Leges nostrae de disciplina et moribus studioforum typis exscriptae, ac vnusquisque Ciuium earum obseruantiam stipulata manu, iuramenti loco, promittere debet. Disciplinam in nostra academia vigere praecipue patet ex Celeb. FVNCCH Dissert. Acad. coniunctim Lemgov. 1736. editis. In praefat. vir fatente etiam inuidia summus, ita loquitur: Leges commendantur, atque statuta: quibus publica Procerum atque Ciuium felicitas salua testaque solum esse potest. Legendae et relegendae sunt illae commentationes non solum ob elegantissimi stili nitorem, sed et propter rerum grauissimarum et admonitionum salutarium insignem copiam.

(i) Iocum vel satyram sic satis acerbam sapiunt verba ill. I. B. AB HOLBERG qui edidit comoediam sub tit. Bramarbas oder der großsprecherischer Officier, et in illa *Stiefelium* sic loquentem introducit: Ich wil ihm zeigen was es zu bedeuten habe, cuprum pro argento, das ist Heller vor Groschen zu geben, und einen alten

nis incrementis laetetur. Quod itaque vniuersae huic academiae, et VOBIS SVAVISSIMI COMMILITONES praecipue salutare sit, sequentia vobis collegia, quae vocant, offero.

I. PVBLICE hor. VIII. finita nuper Historia Ecclesiastica Noui Testamenti, explicabo D. LAVR. REINHARDI *Breuiarium Controueriarum cum Pontificiis agitararum*. Non alium constitutum habeo finem quam veritatem, prout eius cognitio ad salutem consequendam necessaria est, defendendi et conseruandi. Deum supplex veneror, vt ex hoc labore fructus egregii ad multorum salutem deriuentur.

II. PRIVATIM hor. VII. aperiam collegium in S. V. Dom. IO. CHRISTOPH. KOECHERI *Conspectum Theologiae vniuersae et viam ad illius studium recte feliciterque ingrediendum*. Vastissimus quidem est iste, qui semih aperit campus; semestri tamen temporis spatio, cum per summa rerum capita eundi, fontes tamen vbique genuinos recludendi animus sit, emetiendus. Id vero me hac ratione consecuturum spero, vt primo quidem, tirones qui ad academiam nostram accedunt, veram statim vniuersae Theologiae imaginem animo concipiant, et hinc eo rectius, quid sibi agendum, et quaenam ineunda sit via, addiscant. Tam vero vt et reliqui omnes, si fontes rationemque singulas partes tractandi perspexerint, suis deinceps ipsimet quodammodo consulere rebus queant, praesertim si temporis, quod illis conceditur, ratio non permittat, omnes vniuersae Theologiae partes seorsim pertractandi.

III. Auspicabor denuo hor. XI. Cursum Dogmaticum in D. LAVR. REINHARDI *Institutiones Theologiae Dogmaticae*, quarum tres priores libros semestri hoc aestiuo absoluiam. Cuncta, quae in

Academicum zum Narren zu haben, der zu Rostock, Rinteln, Gießen und an andern Orten studirt, und mehr als einmal absque praeside disputirt hat. Ich habe noch eben denselben Degen, und eben den Stock, womit ich manchen Bürger zu Rinteln die Fenster eingeschmissen habe, vid. excell. GOTTSCHEDII *deutsche Schaubühne part. III. p. 349.*

in Thetica Theologia tractarifolent, plene, perfpicueque, et apta ac concinna methodo exhibebo. Rerum explicationi demonstrationes, probationesque solidas atque selectas adiungam, non tam de numero, quam pondere rationum follicitus. Quauis materia absoluta examen institutam, ac selectiores Dissertationes et commentationes, quarum magnum possideo apparatus citabo, talique modo fontes, vbi Commilitones sitim suam vberius restinguere possunt, bona fide aperiam.

IV. Praeterito semestri hiberno octodecim Commilitones intra priuatos parietes Theologiam Dogmaticam disputando pertractarunt, et exinde enata est *Sylua Positionum Theologicarum duodeuiginti Decades complectens*, et 13. plag. constans. Nunc dexteritatem ingenii publice demonstrabunt in auditorio maiori hór. VIII. et quidem sequenti ordine et tempore respondentium personam non sine laude sustinebunt

- I. CHRISTIAN. GEORG. STEVBER, *Rintelenfis*,
d. VII Maii.
- II. IO. LVDOVIC. HERM. CONRADI, *Marburgensis*,
d. XIV Maii.
- III. CAR. HENR. WIGAND, *Rintelenfis*,
d. XXI Maii.
- IV. IO. ENGELH. KAHLER, *Rintelenfis*,
d. XXVIII Maii.
- V. IO. AVGVSTVS KOLBRING, *Oldendorffia-Schaumburg*,
d. XI Iun.
- VI. HENR. GVIL. HEVSE, *Gemunda-Hassus*,
d. XVIII Iun.
- VII. FERD. LVD. BARCKHAVSEN, *Rumbecka-Schaumb.*
d. XXV Iun.
- VIII. CAR. FRID. FERD. WIESE, *Coppenbrügga-Spiegelberg*,
d. I. Iul.
- IX. CAR. GODOFR. FÜRSTENAV, *Rintelenfis*,
d. IX. Iul.
- X. IO. FRID. WIGAND, *Rintelenfis*,
d. XXX. Iul.
- XI. FRID.

- XI. FRID. ANT. HAHN, *Mollenbecka - Schaumburg.*
d. VI. Aug.
- XII. IO. GEORG. WALLNER, *Hanouiensis,*
d. XIII. Aug.
- XIII. IO. ARN. WARSING, *Badberga-Osnabrugensis,*
d. XX. Aug.
- XIV. IO. GVIL. SCHREYER, *Oldendorfa-Schaumburg.*
d. XXVII Aug.
- XV. SAL. GEORG. MERCKEL, *Smalcaldienfis.*
d. III. Sept.
- XVI. IVST. CHRIST. SCRIBA, *Francoberga-Haffus.*
d. X. Sept.
- XVII. IOH. MICH. HAEFNER, *Drüsa-Haffus.*
d. XIII. Sept.
- XVIII. IO. BREITSTADT, *Rengershusa-Haffus*
d. XIV. Sept.

Praecipue Nobis honorifica erit praesentia Splendidissimorum Academiae Procerum, illi enim studia amantissimorum meorum Commilitonum ad quaeuis egregia excitare possunt. Admodum reuerendi ecclesiae Pastores, clarissimi scholarum Collegae, nec non Generosissimi et Nobilissimi academiae ciues, vt fauentibus auribus nos adiuuare velint, id vna cum iis, quorum interest, ea quae decet humanitate ac obseruantia contendo.

Egregia sunt verba Serenissimi FVNDATORIS *statut. Part. II. Sect. I. tit. 1. et 2.* Prima et summa in instituenda hac nostra academia cura et sollicitudo fuit, vt doctrina de Filio DEI, seruatore nostro IESV CHRISTO, et de aeterna salute nostra, ex limpidissimis verbi diuini fontibus, pura ac illibata teneris discipulorum animis instilletur, et cum Lectione Bibliorum, assidua vniuersae doctrinae Christianae Summa, in Symbolo Apostolico, Nicaeno et Athanasiano ab Apostolis et Sanctis Patribus primitivae Ecclesiae comprehensa et a doctioribus reformatae Ecclesiae in Confessione Augustana, eius Apologia, articulis Smalcaldicis, Catechismis ac Scriptis Lutheri, aliorumque istis conformibus, fusius explanata, et in vnum veluti corpus redacta fideliter auditoribus tradantur a Facultatis Theologiae Professoribus, quos Do-

ctrina

Et rina, pietate, et prudentia modestia et docendi dexteritate praedictor esse volumus, huic tanto munere a nobis aut haeredibus et successoribus nostris praeficiendos. Quum vero, ut grauissime D. IRENAEVS dixit, DEVM recte discere nemo possit, nisi DEO ipso docente, sine cuius numine nihil est in homine, nihil est innoxium, ut pie canit Ecclesia, ideo praecipimus, ut initium a Iehouah fiat, omnis boni datore et largitore, et Lectiones Theologorum sacris precibus, non secus ac conciones in templis, inchoentur pariter et finiantur. Exinde satis perspicuo grauissimum munus humeris meis esse impositum (k); Sed quid vobis quoque incumbat, amantissimi Commilitones, facile patet. Sincerum veritatis studium, coniunctum cum perpetua diligentia, indefessis precibus, et non fucata pietate, Theologum efficiunt (l). Eapropter ego DEVM supplex veneror, ut tum aliorum, qui in hac academia docentium munere funguntur, tum meis conatibus, gratia sua ac fauore benignissimo, adfit, ut veritatis cognitio et virtutis studium (m) maiora inde apud nos capiant incrementa, iuuenumque, qui ad nos accedunt, ita formentur et erudiantur animi, ut commoda inde maxima et in ecclesiam et rempublicam redundant.

Tibi

(k) vid. S. R. D. IO. HENR. CALLENBERGII commentatio de *Professoris Theologiae officiis sub exemplo antecessorum*, Hal. 1739. nec non b. D. CHRIST. EBERH. WEISMANNI orat. de *grauissimis docentis hodie in ecclesia Theologi tentationibus*. Exstat in *Schediasmat. academ. Tubingae* 1725. iunctim aeditis p. 825. seqq.

(l) Praecipue commendo auditoribus meis scriptum quod Lipsiae a. 1729. in 12. prodiit sub tit. *Christlicher Unterricht vom studiren, wie solches insgemein nicht allein von studiosis Theologia, sondern auch Iurisprudentiae, medicinae und philosophiae nicht recht angefangen werde, und wie es dagegen von Ihnen allerseits recht anzufangen und fortzusetzen sey. Aufgesetzt zuerst von einem Liebhaber der Wahrheit, anjeto aber, wiederum zum Druck besodert, und mit einer Vorrede von dem Unterscheid eines Welt- und Christlichgelehrten begleitet von D. IOH. GOTTLLOB PFEIFFER.*

(m) Adm. reuer. Dom. DOHM, Past. eccl. Lemgov. merit. et So-

Tibi autem, magne DEVS, gratias agimus immortales, quod passus sis ab AVGVSTISSIMO REGE FRIDERICO nuperrime d. V. Apr. eheu! demortuo, hasce terras, per tot annos, tam tranquille, tam feliciter, tamque liberaliter regi. Largiaris quae SVCCESSORI LAVDATISSIMO SERENISSIMO PATRIAE PATRI GVILIELMO VIII. vitam quietam, longaeuam, felicem, vegetamque senectutem. Viuat SERENISSIMVS PRINCEPS HAEREDITARIVS FRIDERICVS, RECTOR ACADEMIAE NOSTRAE MAGNIFICENTISSIMVS ac vna cum belli studiis optimarum artium et melioris doctrinae disciplinas semper foueat, semper tueatur. Da, vt ex IPSO semper efflorescant furculi, per quos stemma tam antiquum SERENISSIMA DOMVS HASSIACA, in saecula quae restant omnia, vsque ad consummationem mundi propagetur. Da, vt pax et iustitia ita, vt sub POTENTISSIMO ET BEATISSIMO REGE factum, in angiportibus sibi mutua figant oscula, nec vllum vnquam in hisce locis sit bellum, nisi sanctissimum illud, et omnium vtilissimum cum vitiis. Hanc academiam principium suum in TE, per TE, et a TE habentem, iube perpetuam esse. Rege ac tege eam, ne vllas climaetericas periodos experiatur. Sed vt sit, et perpetuo maneant tuba Euangelica in pulpitis suggestibusque clangens ac resonans, inexorabile Legum Domicilium, perpetuum virtutum Gymnasium, dignitatum curia, ceterorumque vitae ciuilis ornamentorum certissima officina; atque ita nos omnes pace externa in politia, interna in conscientia muniti, tandem aeternam in triumphante academia caelesti adipiscamur.

AMEN.

ciet. Teuton. Goetting. membrum honorarium egregias et succi plenissimas meditationes protulit in commentatione, quae exhibet *Die Vorzüge der Tugend vor dem Laster*, eapropter merito conferendus est.

11. 3. 17

11. 3. 17

11. 3. 17

11. 3. 17

11. 3. 17

11. 3. 17

11. 3. 17

11. 3. 17

11. 3. 17

11. 3. 17

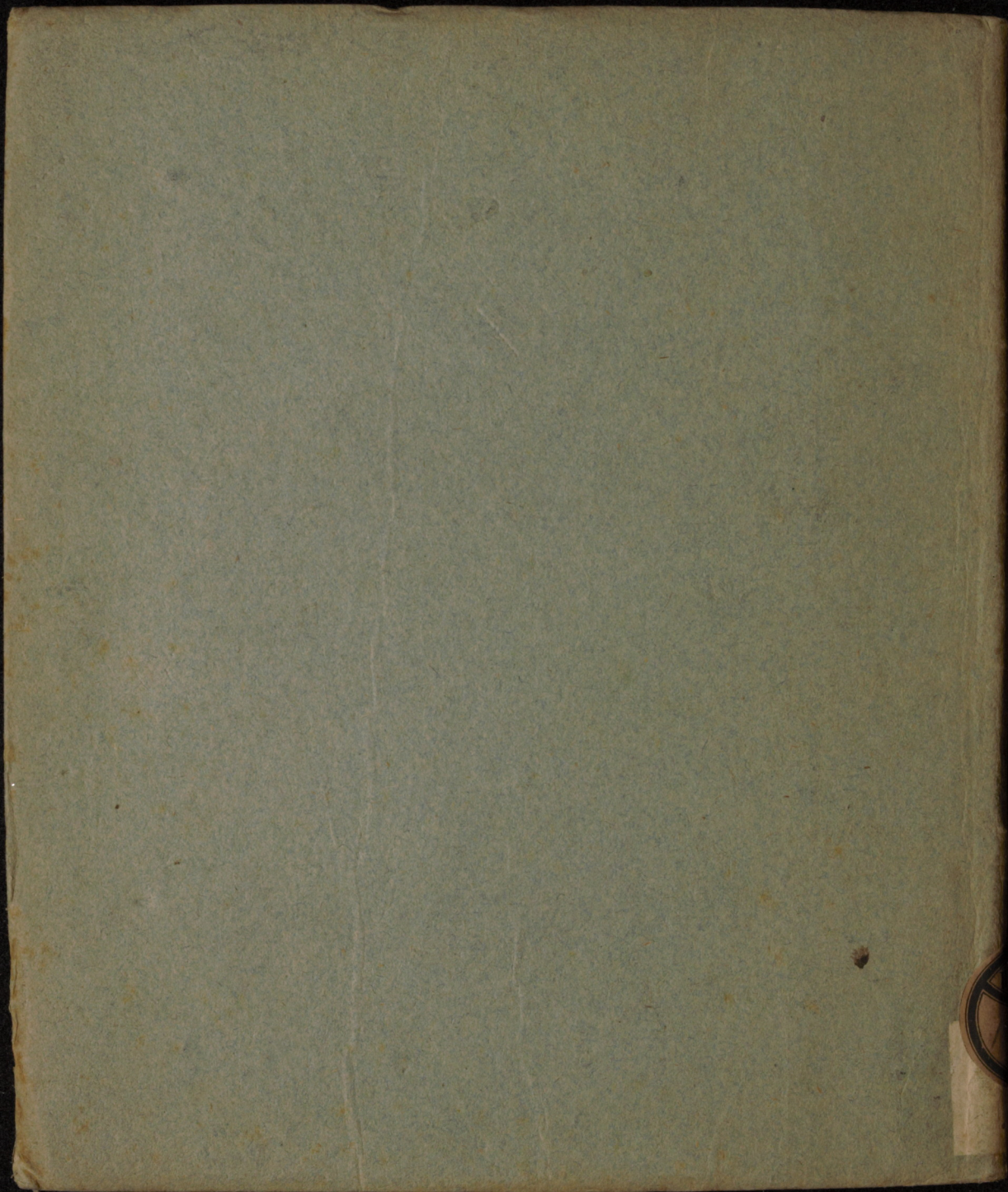
11. 3. 17

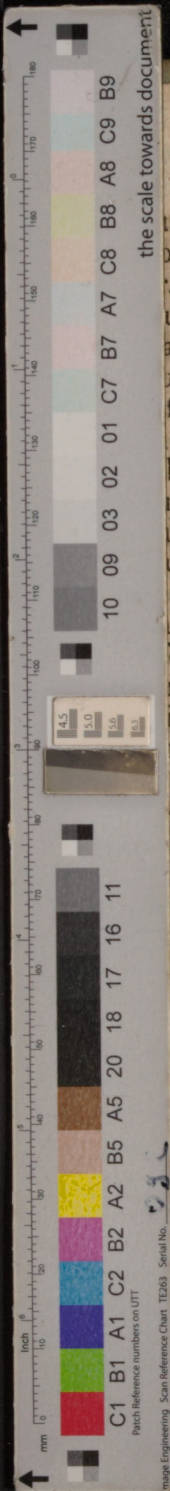
11. 3. 17

11. 3. 17

11. 3. 17

11. 3. 17

the scale towards document

um sedes, quae ita omnis labis omnisque ma-
on plura quoque vitiorum habeat exempla?
; quorum mores parum comiti sunt; reperias
ultiore vitae rationem sequuntur, modestiae-
arum virtutum laudem sibi fecerunt propri-
as humanis ex omni parte beatum, nihil per-
summatum esse, semper meminisse iuuabit.
elluationes, grassationes nocturnae, digladi-
bus vetita fiunt, hoc illorum flori et gloriae
no numero istuc itur. Si quid horum apud nos
nemo bonus vnquam probauit, nec magistra-
uit, non solum auget fama, sed etiam in o-
nocens Ernestina, nec defunt, qui illam im-
it, acerbe magis an inepte, in dubio est (i).
chedae praelectionibus praeuia scopo dictum
quidem in me est, operam dabo, ne quid de-
igentiam ac incuriam meam capiat coniu-
nconcio, sed in dies potius pietatis et eruditio-
B 2 nis

disciplina et moribus studiosorum typis exscriptae,
cium earum obseruantiam stipulata manu, iu-
mittere debet. Disciplinam in nostra acade-
pue patet ex Celeb. FVNCCI Dissert. Acad.
ov. 1736. editis. In praefat. vir fatente eti-
is, ita loquitur: *Leges commendantur, atque sta-*
Procerum atque Ciuium felicitas salua restaque
legendae et relegendae sunt illae commenta-
ob elegantissimi stili nitorem, sed et propter
um et admonitionum salutarium insignem

satyram sic satis acerbam sapiunt verba ill.
ui edidit comoediam sub tit. Bramarbas oder
er Officier, et in illa *Stiefelium* sic loquentem
l ihm zeigen was es zu bedeuten habe, cuprum
Heller vor Groschen zu geben, und einen alten